

1.1 จุดประสงค์ของการศึกษา

ในปี 2518 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับเงินทุนช่วยเหลือการวิจัยเรื่องระบบการปลูกพืชในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากมูลนิธิฟอร์ด และรัฐบาลไทย ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะช่วยปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น ในระยะ 7-8 ปีที่ผ่านมาของโครงการฯ ได้ทำการทดสอบระบบการปลูกพืชหลายระบบ โดยทำการทดสอบในสถานี และทดสอบร่วมกับเกษตรกร ผลการทดสอบปรากฏว่ามีหลายระบบที่เกษตรกรยอมรับและนำไปปฏิบัติตาม แต่ในขณะเดียวกันบางระบบก็ต้องการการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีระบบการปลูกพืชอีกหลายระบบที่เกษตรกรได้ปฏิบัติตามเป็นเวลานาน และระบบเหล่านั้นก็เหมาะสมกับสภาพของเกษตรกรมาก เนื่องจากเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูง และสอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรม - ประเพณีของเกษตรกรเป็นอย่างดี ระบบการปลูกข้าวตามด้วยถั่วลิสงในพื้นที่ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ การปลูกงาคั่วตามด้วยข้าวในพื้นที่ อ.สตึก จ.บุรีรัมย์ และระบบข้าวตามด้วยถั่วเขียวในเขต อ.ชุมแพ และ อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น เป็นตัวอย่างของระบบการปลูกพืชที่เกษตรกรในท้องที่ดังกล่าวได้ปฏิบัติในเวลานาน ระบบการปลูกพืชดังกล่าวได้ถูกคัดเลือกมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคนโดยตัวเกษตรกร ซึ่งในบางปีก็อาจจะไม่ไ้ผลเลย หรือได้ผลน้อย แต่เกษตรกรก็ยังทดสอบและค้นคว้าด้วยตัวเองจนได้ระบบที่เหมาะสมสำหรับท้องที่ของเขา

จะเห็นได้ว่าระบบการปลูกพืชที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่นั้นเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพมาก แต่ยังไม่มีการศึกษากันอย่างจริงจังถึงการใช้ทรัพยากรแรงงาน และเงินทุนในการผลิตของเกษตรกร เพราะระบบการปลูกพืชนั้นอาจจะสามารถนำไปเผยแพร่ยังท้องที่อื่น ๆ ที่มีสภาพคล้ายคลึงกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการปลูกถั่วลิสงหลังข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์

โครงการย่อนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ

1. เพื่อที่จะศึกษาและบ่งบอกลักษณะการปลูกถั่วลิสงของเกษตรกรในเขตบ้านโคกบุ ต.หมอ

อ.ปราสาท จ.สุรินทร์

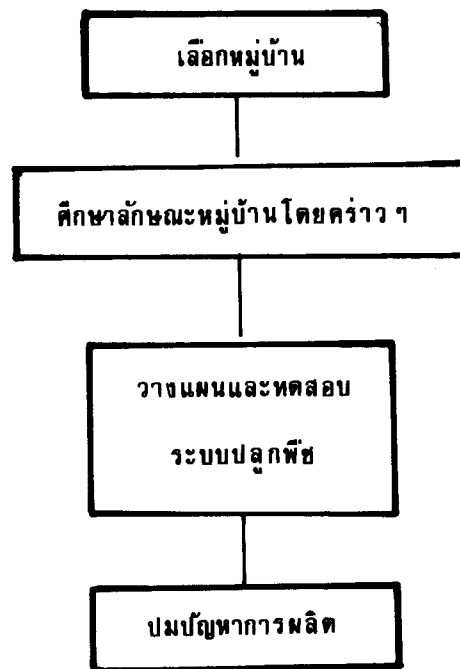
2. หาแนวทางในการปรับปรุงสภาพการผลิตให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรมากขึ้น
3. ศึกษาแนวทางในการนำวิธีการปลูกถั่วลิสงหลังข้าวนาดำของเกษตรกรในเขตนี้ไปประยุกต์ใช้ในท้องที่อื่น

2 วิธีการศึกษา

โครงการนี้เป็นโครงการย่อยของโครงการระบบการปลูกพืชโดยอาศัยน้ำฝนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และเป็นโครงการแรกที่จะออกไปศึกษาสภาพการปฏิบัติอันแท้จริงของเกษตรกร คณะทำงานประกอบไปด้วยบุคคลากรสายงานพืชไร่ 2 คน และสายงานปฐพีศาสตร์ 1 คน เริ่มทำการศึกษาดังแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน 2525

วิธีการศึกษาของคณะทำงานได้แสดงไว้ในรูปที่ 1 เริ่มด้วยการเลือกท้องที่ที่จะทำการศึกษาจากประสิทธิภาพที่บุคลากรของโครงการระบบการปลูกพืชได้เข้าไปเยี่ยมชมแปลงเกษตรกร และจากการสำรวจเบื้องต้น คณะทำงานได้เลือกศึกษาในท้องที่บ้านโคกบุ ต.หมอ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านแรกที่มีการปลูกถั่วลิสงหลังนาในเขตนี้

หลังจากได้เลือกหมู่บ้านแล้วคณะทำงานเริ่มออกสำรวจสภาพหมู่บ้านอย่างคร่าว ๆ ซึ่งพบว่าหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่มีเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง รายได้ส่วนใหญ่มาจากการเกษตรกรรม เมื่อไปศึกษาหมู่บ้านโดยคร่าว ๆ แล้วคณะทำงานได้เลือกพื้นที่ของเกษตรกรที่ให้ความร่วมมือ และสนใจที่จะทดสอบระบบรวมทั้งสิ้น 3 แปลง เพื่อทำการทดสอบวิธีการปลูกถั่วลิสงของเกษตรกรแถบจังหวัดสุรินทร์ (SURIN) เปรียบเทียบกับวิธีการปลูกถั่วลิสงของขอนแก่น (KKU) โดยทดสอบกับถั่วลิสงทั้งหมด 5 พันธุ์

รูปที่ 1 วิธีการศึกษาการปลูกถั่วลิสงหลังนาของเกษตรกรในเขต อ.ปรางสาท จ.สุรินทร์
พฤศจิกายน 2525 – เมษายน 2526